

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárolás

725.14

Szerző: Pásztor Mihály

Cím: Jubilál a Károly-kaszárnya

Idő

"1927"

Forrás: Magyar Hírlap

Személy

Bp

1927. 9. 7.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Jubilál a Károly-kaszárnya

Írta: PÁSZTOR MIHÁLY

A Károly-kaszárnya is jubilál. Most lesz kétszáz esztendő. Valamikor szenzációja volt az egész osztrák monarchiának ez a nagy ház és büszkesége volt Pestnek; a Károly-kaszárnya volt a legszebb és a legnagyobb palotája ennek a városnak. Mikor a tizenharmadik század derekán Mária Terézia királynő itt járt: megnézte ezt a nagy sárga házat és azt mondta róla, hogy szebb, mint a bécsi Burg. Fundamentumát 1716-ban rakták le arra a hatalmas területre, amelyet valamikor a temető és a Szerviták kertje foglalt le. Nagyon jelenétkelen, szegényes falu volt akkor még Pest, mikor a bécsi katonai tanács elhatározta, hogy invaliduspalotát épít Pesten. VI. Károly császár folyton hadakozott a törökkel és temérdek volt a rokkant, nem tudtak vele mit csinálni, hát építettek nekik egy nagy palotát, amelynek falai méternél is vastagabbak voltak. Ebbe a palotába raktározták el a rokkantakat. Széchenyi György esztergomi érsek 322.000 forintot hagyott a rokkantakra. Ezt az akkoriban hatalmas summát mind ráköltötték az invaliduspalota építésére, amely a telkekkel együtt jóval többre került félmillió forintnál. Tíz esztendeig építette Martineli Antal bécsi építész ezt a palotát, amely most kétszáz esztendeje, hogy elkészült. Négyezer rokkant katonának volt helye a nagy házban, melyet addig toldoztak-foldoztak, hogy a tizenharmadik század vége felé Pest egyik történetírója azt írta róla, hogy szükség esetén 16—17.000 katonát is el lehet benne helyezni.

Az invalidusok háza nem sokáig maradt a rokkantak palotája, mert a török háborúk is sokat vesztek erejükből. Kevesebb volt a rokkant és Mária Terézia a rokkant-

lakat Nagyszombatba helyezte, az invalidusok házába pedig a gránátos katonákat szállásolta el. A gránátos kaszárnya különben olyan volt, mint egy vár. A tiszt és legénységi lakásokon kívül volt ott gyógy szertár, templom, kórház, bolondokháza sőtöműhely, káptalan, bolt. A város kereskedői állandóan hordták be a kaszárnyába az élelmet és a ruhaneműt; kilenc kút volt az udvaron, úgyhogy évszámra nem kellett kilépnie a kaszárnya kapuján az embernek, mert a szükségleteit a kaszárnya falain belül is beszerezhetette. A kaszárnyában a tiszt és katonák feleségei is bennlaktak, sőt a gyerekeknek külön iskolát rendeztek be.

Ez a hatalmas, barnára meszelt ház, ez az öreg kaszárnya, talán a legrégebb élő tanuja annak, hogy a szegénységből, koldusrongyaiból mint lett nagygyá, hatalmassá, széppé ez a város; miképpen lett cifrázkodó fővárosa Magyarországnak. Kétszáz esztendő óta küzködik és tülekedik körülötte az élet, rohan az idő és fejlődik, épül, szépül a főváros, de azért a barnára festett Károly-kaszárnyának még máig sem kell szegyenkeznie az új, modern, bádognyos paloták erdejében.

A Károly-kaszárnyának a gránátosuccai barokkfrontja már a tizenharmadik században is olyan szép volt, hogy az akkori idők városesztétikusai egyre panaszkodtak, hogy ez a barokkfront a szűk utcában nem tud eléggé érvényesülni. A kaszárnyával szemben állott a szerviták kertjének hatalmas kökerítés és ez a kökerítés állotta útját az érvényesülésnek. Éppen azért, mikor a tizenkilencedik század első éveiben megalakult József nádor szepitőbizottsága, le akar-

lák rombolni a szerviták kertjének nagy kökerítését. A terv azonban megmaradt tervnek.

Csaknem százhetven esztendőn keresztül vigyázott a rendre a város közepes-közepén ez a kaszárnya, amelyben a gránátosok mindig készen állottak rá, hogy észretérítsek és rendre szoktassák a burgereket, ha

renitenskedni akarnának. De a burgerek szelid emberek voltak; nem zavartak sok vizet és nem igen adtak alkalmat, hogy a fehérköpenyeges katonák kivonuljanak. Hovatovább az öreg kaszárnya és katonalakai már egészen elpolgáriasodtak maguk is. A károlykörúti oldalon a helvenes esztendőkből már boltokat építettek és a Rostély ucca bejáratánál pedig fészket rakott a Folies Caprices. A kaszárnya károlykörúti frontja legkésőbbben épült fel. A károlykörúti részen egészen 1868-ig a furvazerek istállóit állították és ezek az istállók olyan büzt terjesztettek a környéken, hogy a Károly körút (akkor még Ország útnak hívták) lakói nem fogytak ki a panaszkodásból. Végre is akadt valami bécsi vállalkozó, aki azt ajánlotta, hogy emeletesre építi ki a károlykörúti frontot és külön istállót épít az udvarban az eráris lovaknak, ha a földszinti bolthelyiségeket harminc esztendőre neki adja oda a katonai kincstár. A katonai kincstárnak tetszett az idea és a Károly körút lakói így szabadultak meg a kellemetlen szagú istállóktól és így népesedett be boltokkal a kaszárnya károlykörúti oldala. A vállalkozó kalkulációját azonban megturbálta az 1873-as bécsi krach, mely nemcsak Bécsben, de Pesten is agyontaposott jóidőre minden vállalkozást és minden üzletet. A Károly-kaszárnya boltjai évszámra üresen tátongtak. Nem akadt kereskedő, aki kibérelje, úgyhogy a vállalkozó vásári komédiásoknak volt kénytelen olcsó pénzért bérbeadni a tágas bolthelyiséget. Óriási ki-

nyom

gyókat, hatlábú bárányokat, szakállas nőket és egyéb szenzációkat mutogattak sokáig a kaszárnya boltjaiban, míg végre aztán a nyolcvanas évek felé elalétságából ismét feltápáskodott a vállalkozói kedv, életre kelt ismét a kereskedelem és beköltözött a károlykörúti boltokba.

A Károly-kaszárnya 1878-ban, a boszniai okkupáció idején jutott nagyobb szerephez, amikor rezervoárja lett a menetszázadoknak. Nagy szerepet játszott 1883-ban az **eszlári pör idején is, mikor a híres Verhovay-tüntetések** alkalmával a Károly-kaszárnya katonasága zavarta szét a Hatvani ucca tüntetőit. A hirhedt Janszky-affér idején és a híres 14. paragrafus parlamenti tárgyalása idején szintén állandóan készenlétben volt a Károly-kaszárnya és „bajonett auf“-osan, töltött fegyverrel várták a katonák, hogy a diákok közé lőjjenek.

Régi idők, elmúlt idők, változatokban gazdag történetét idézi föl a Károly-kaszárnya jubileuma. Sokat látott ez a nagy kaszárnya attól fogva, hogy 1716-ban lerakták a fundamentumát egészen addig, hogy a főváros végre is megváltotta és városházát csinált belőle. *Kossuth* Lajos halála után az öreg *Ferenc József* úgy találta, hogy meghalt az utolsó komoly ellensége és nincsen szükség többé rá, hogy éhes ágyúk ásítózzanak a gellérthegyi citadella

lőréseiből a renitens pestiekre. Nincs szükség rá, hogy a város szívében ez a katonákkal megrakott, nagy, barna ház őrizze a rendet és 1894-ben *Wekerle* Sándor közvetítésére egy nagyszerű gesztussal megengedte, hogy a Neugebäude-t, a Károly-kaszárnyát, a citadellát, meg még másik két rozszant kaszárnyát eladhassa a katonai kincstár a fővárosnak. A főváros ideiglenes városházának szánta a Károly-kaszárnyát és mikor 1900-ban a régi tornyos városházát lebontották: ide költözött be a városi adminisztráció. A tekintetes tanács átjött a kaszárnyából átvedlett városházába és a tanács ama tagai közül, akik akkoriban a Városház térről átsétáltak a Gránátos uccába, ma már csak ketten élnek: *Matuska* Alajos nyugalmazott alpolgármester és *Kun Gyula* tanácsnok. Mert lassacskán minden és mindenki megöregszik, lassacskán minden elmúlik, csak a Károly-kaszárnya áll ma is, mint a Sion-hegye és nézi, hogy körülötte, hogy nő, hogy fejlődik, hogy épül, hogy szépül és fiatalodik Pest, ez a mi városunk és miképpen tülekednek benne a kenyérért az emberek.